

Nr 2.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion om rätt för vissa elever vid landets läroanstalter att åtnjuta rabatt å statens järnvägars busslinjer.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 16, har herr *Weiland m. fl.* föreslagit, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder syftande till att samma bestämmelser som gäller för statens järnvägar (utformade i SJ:s författningssamling, särtryck 87 a) även måtte gälla av SJ ägda busslinjer.

Motionärerna erinrar om att en stor del av eleverna vid landets läroanstalter har sina hem på annan ort än skolorten. För att underlätta deras kontakt med hemmen har samhället trätt hjälpende emellan genom att under vissa villkor erbjuda 50 procents rabatt å resekostnaden mellan skolorten och hemorten. Denna rabatterning gäller alla i svensk persontrafik deltagande järnvägar, ångbåtsleden Hjo—Hästholmen samt SJ:s automobillinje Övertorneå—Pajala. Nedsättningen gäller däremot icke SJ:s busslinjer i övrigt. Med hänsyn till den betydelse SJ:s busstrafik numera fått för landsbygden borde bestämmelserna utsträckas att innefatta även denna trafik, detta så mycket mer som många privata busslinjer i Norrland ävensom postverket tillämpar samma system som SJ.

Utskottet har tagit del av yttrande från järnvägsstyrelsen över en inom andra kammaren väckt likalydande motion.

Järnvägsstyrelsen anför i huvudsak:

Enligt järnvägstaxan, som helt tillämpas jämväl vid SJ:s automobillinje Övertorneå—Pajala, är nedsättning av biljettavgifterna f. n. medgiven för ett stort antal kategorier resande. Detta är fallet — förutom för i motionen nämnda läroverkselever — för folkskolebarn, lärjungar vid dövstum- och blindskolor samt vanföra, konfirmerade medellösa dövstamma, scouter, mötesdeltagare, slutna sällskap, fotbollslag m. fl. Flertalet av nedsättningarna har tillkommit av sociala skäl och utan hänsyn till järnvägarnas ekonomiska intressen. Styrelsen har icke i något fall ansett sig kunna medge motsvarande nedsättningar å busslinjerna utan har konsekvent avvisat alla framställningar härom. Ett medgivande av nedsättning åt viss trafikantgrupp skulle omedelbart komma att följas av krav från andra grupper om samma förmån.

Taxenedsättningar av allmän karaktär vid busslinjerna skulle å vissa sträckor, där såväl tåg- som bussförbindelser finns att tillgå, medföra överflyttning av resande från tågen till bussarna, vilket med hänsyn till bus-

sarnas — i förhållande till tågen — starkt begränsade kapacitet komme att åsamka busstrafiken icke ringa svårigheter, helst som nedsättningsresorna oftast äger rum på lördagar och söndagar, då belastningen på bussarna är störst. Härtill kommer att taxenedsättningar av någon betydelse f. n. icke kan medgivas å busslinjerna med mindre kompensation för inkomstbortfallet erhålles genom höjda biljettpriser för andra resor. Taxenedsättningar för vissa trafikanter måste därför medföra höjda avgifter för andra. En sådan taxesättning kan styrelsen icke förorda utan anser sig böra eftersträva låga och enhetliga taxor, lika för alla trafikanter. Det är även angeläget att busstrafiken får arbeta under samma enkla former som hittills och att den ej belastas med nedsättningar och särbestämmelser, som försvårar arbetet och medför ökade kostnader, främst på personalsidan.

Det är riktigt att postverket på sin tid kopierat järnvägens bestämmelser och medgett 50 procents nedsättning samt att nedsättningen alltjämt tillämpas. Detta förhållande kan dock icke få utgöra skäl för att liknande bestämmelser införes även vid SJ:s busslinjer. Dessa har nämligen en mångdubbelt större utsträckning och trafikomfattning än postverkets, och konsekvenserna av en nedsättning får för SJ helt annan storleksordning. Det föreligger heller icke några svårigheter för postverket att begränsa en medgiven nedsättning till en viss grupp resande, vilket däremot knappast låter sig göra vid SJ:s busslinjer, där trafikanterna alltid vid framställningar om taxenedsättningar åberopar järnvägstaxans nedsättningar och finner det naturligt att dessa i full utsträckning skall gälla även i SJ:s busstrafik.

Styrelsen erinrar till sist om bestämmelserna i SFS nr 552/46 angående statsstipendier för bedrivande av studier vid allmänna läroverk med flera läroanstalter. I 8 § 2 mom. sista stycket av denna författning stadgas »att särskilt stipendium må tilldelas inackorderad lärjunge såsom bidrag till kostnaden för skäligt antal resor mellan bostadsorten och skolorten». Möjlighet föreligger alltså för ifrågavarande skolelever att få sina kostnader för resor till och från hemmet täckta med statsmedel.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om det önskvärda i att samma nedsättning av biljettpriset för skolungdom kunde tillämpas vid resa såväl med buss som med järnväg. När det gäller SJ:s busstrafik kan emellertid, enligt järnvägsstyrelsens mening, taxenedsättningar av någon betydelse f. n. icke medgivas med mindre kompensation för inkomstbortfallet erhålles genom höjda biljettpriser för andra resor. Järnvägsstyrelsen befarar att ett medgivande av nedsättning åt viss trafikantgrupp skulle komma att följas av krav från andra grupper om samma förmån. Flertalet av de taxenedsättningar, som gäller för järnvägarna, har tillkommit av sociala skäl och utan hänsyn till järnvägarnas ekonomiska intressen. De rent ekonomiska och trafiktekniska faktorerna måste när det gäller busstrafiken få en avgörande betydelse.

Utskottet erinrar om att vid 1952 års riksdag motioner väcktes om vidgad rätt för militär personal att åtnjuta taxenedsättning vid permissionsresor, bl. a. på statens järnvägars bussar. I sitt utlåtande över den inom första kammaren väckta motionen anförde utskottet bl. a., att hur önskvärt det än kunde vara att militär personal, särskilt mera avlägset boende, som saknar tillgång till järnvägsförbindelser, kunde komma i åtnjutande av sådana förmåner, som med motionen avsågs, så ansåg utskottet sig icke kunna biträda det i motionen framförda förslaget. Motionen avslogs.

Även om det i förevarande fall gäller en relativt fåtalig grupp och starka skäl kan anföras för en nedsättning av busstaxan för denna grupp kan utskottet icke bortse från de farhågor rörande konsekvenserna av ett bifall till motionen som järnvägsstyrelsen anført. Utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till motionen utan hemställer,

att motion I:16 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1953.

På utskottets vägnar:

LARS ANDERSSON.

Närvarande: herrar Lars Andersson, Sandberg*, Birger Andersson*, Weiland, Lundqvist, Einar Eriksson*, fru Wallentheim, herrar Axel Andersson*, Nyström*, Karl Persson och Nerman.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Weiland*.